The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science
Doi number:http://dx.doi.org/10.9761/JASSS4815
Number: 53 , p. 557-576, Winter II 2016
Yayın Süreci / Publication Process
Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date - Yayınlanma Tarihi / The Published Date
13.10.2016 **31.12.2016**

İSLÂM TARİHİ AÇISINDAN NUH TUFANI'NA FARKLI BİR YAKLAŞIM

A DIFFERENT APPROACH TO THE NOAH FLOOD IN TERMS OF ISLAMIC HISTORY

Doç. Dr. Mehmet Nadir Özdemir
Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü

Öz

İnsanlık tarihinin kadim konusu olan Hz. Nuh ve tufanı, günümüzde halen araştırmalara konu olmaktadır. Makalede İslâm Tarihi'nin kaynaklarından üçünü esas alarak metodolojik bir deneme çalışması yaptık. Nuh tufanı incelenirken görüleceği üzere tarih kaynaklarımız, Yahudi kutsal metinlerinden önemli referanslar içermektedir. Bunun nedeni insandaki merak duygusudur. Zira söz konusu kutsal metinler ayrıntılar içermektedir. Ancak bu Hz. Nuh Tufanının iyi anlaşılmasına engel olmaktadır. İnsanlık tarihinin çok eski bir döneminde gerçekleşen bir olay ile ilgili Yahudi kutsal kitaplarında yer alan ayrıntılar, tevhidi tarihteki helak oluş ya da kurtulan toplum ekseninde düşündüğümüzde doğruluğu şüpheli bilgilerdir. Menkıbelerin karıştığı, insanların imal ettiği bazı rivayetlerin olması da dikkatlerden kaçırılmamalıdır.

Müslümanlar başka konularda olduğu gibi tarihi anlama ve anlamlandırma konusunda da Kur'an'ı esas almalıdırlar. Kur'an'ın tarih konusunda öne çıkardığı kavramlar ise hikmet ve ibrettir. Bu nedenle Kur'an'da yer verilen kıssalarda Allah ayrıntılara yer vermez. İnsanların alabilecekleri ibretlere dikkat çeker. Makalede konuyu sadece tarih kaynakları açısından değil, Kur'an'ın müstakil bir suresi olan Nuh suresi bağlamında da ele aldık. Böylesi bir konunun âyetlerin perspektifinden bakılmadan anlaşılamayacağını unutmamak gerekir.

Sonuç itibariyle ulu'l azm peygamberlerden olan Hz. Nuh'un hayatı, mücadelesi ve Allah'ın tarihe doğrudan bir müdahalesi olan tufan olayı bize insanlığın kadim tarihinin meselelerini anlamamızı, insanın binlerce yıl geçse de özelliklerinin aynı olduğunu ve bunun da bu kıssanın yer, zaman ve ırk gözetmeksizin mesajının evrensel olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Nuh, İslâm Tarihi, Yöntem, Kur'an, İsrailiyat

Abstract

Noah and the flood which were one of the ancient topics through the human history continue to be subject to researches. As a methodological study this article gro-

unds on three resources of the Islamic history. It is obvious that there are a lot of references derive from the Jewish scriptures in the resources of Islamic history about the Noah flood. The reason for this is the feeling of human curiosity. Because the Scriptures in question contains details. However, it prevents the understanding of the Noah flood. The details about an ancient event which take place in the Juwish Scriptures seems apocryphal in terms of destroyed and survivor communities in the monotheistic history. On the other hand the existence of legends and manufactured narratives should be considered too.

Muslims have to ground on the Quran in the matter of understanding and interpretation of history as they do in other issues. The concepts which Quran drive forward about history are wisdom and lesson. Therefore there are not details in Quran narratives. Quran focuses on points which are important for lessoning. This article deals with the subject not only in terms of historical sources, but also in the context of Noah narrative which takes place in the Quran. It should not be forgotten that this kind of topics can not be understood wthout looking from the viewpoint of Qoran verses.

As a result the life and srtuggle of Noah, and the flood which is the direct intervention of God to the history enable us to understand the problems of ancient history and indicate that the message of the narrative is universal. Because the characteristics of the human being are the same regardless his/her space, time and race.

Keywords: Noah, Islamic History, Methodology, Quran

Giriş

İslâm Tarihi kroniklerine bakıldığında peygamberler tarihinin İslâm Tarihi'nin bir parçası olduğu sonucuna varılabilir. Genel İslâm Tarihi kaynaklarında Hz. Muhammed'den önce yaşamış peygamberlerin hayatlarına ve mücadelelerine genişçe yer verilmiştir. Bu şekilde yer verilmesi Kur'an'ın peygamberlere bakışı ve İslâm adını verdiği son dinin geliş amacını açıklaması ile yakından ilişkilidir. Diğer bir ifade ile Kur'an'ın tarihe bakışı, model insanlar olarak peygamberleri takdimi ile de ilişkilidir.

Mezopotamya havzası -Anadolu, Suriye, İran, Mısır ve Arap yarımadasını içine alan geniş coğrafya- dinlerin çoğunun özellikle de günümüzde yaşayan üç büyük dinin beşiğidir. Söz konusu üç dinin metinlerinde yer alan olaylardan biri de Nuh tufanıdır. Nuh tufanı bir doğal felâket olmakla birlikte tüm dinî metinlerde tanrının insanlara bir cezası olarak yer almış, böylece yaratıcının gerektiğinde tarihe müdahale edebileceğini hafızalara yerleştirmiştir. Tufanın beşeriyetin hafızasında bıraktığı derin izler, tarihlere, edebî eserlere, destanlara hatta şiirlere konu olmuştur. İnsanlık tarihinin en büyük felâketlerinden belki de en büyüğü olan bu olay bölgedeki diğer dinlerin mitolojilerinde de yer almıştır.

Ancak çağdaş İslâm Tarihi araştırmacıları peygamberler tarihi ile ilgili konulara pek iltifat etmemekte hatta örtülü bir şekilde peygamberler tarihini alan dışında bırakmaktadırlar. Elbette bunun nedenleri vardır. Bunların başında peygamberler tarihinin çok engin bir alan olması, İslâm Tarihi'nin ise zaten çok geniş bir alan olması, peygamberler tarihinin daha çok inanç boyutunu öne çıkaran ögeler içermesi sebebiyle başka İslâmî disiplinlerin konusu olması gibi gerekçeler sayılabilir. Fakat bu çalışmamızda peygamberler tarihinin önemli bir kırılma noktası olan Hz. Nuh ve tufan konusuna metodolojik bir bakış açısı ile bakmaya ve İslâm Tarihi açısından ne anlam ifade ettiğine değinmeye çalışacağız.

I. İslâm Tarihi Kaynaklarının Hz. Nuh ve Tufana Bakışı

İslâm Tarihi kaynaklarından kastettiğimiz genel İslâm Tarihi kaynaklarından *Taberî'nin tarihi, İbn Kesir'in el-Bidaye ve'n Nihaye'si ve İbnü'l Esir'in el-Kamil fi't Tarihi'*dir. Bu eserleri seçmemizin nedeni peygamberler tarihine genişçe yer vermeleridir. Söz konusu kaynaklarda tufanın mitolojik bir tarzda anlatılması insanları gerçek dışı yorumlara sevk

edebilmektedir. İşte bu noktada konunun hem İslâm dininin temel kaynakları hem de İslâm tarihinin genel kaynakları ile açıklanması önem arz etmektedir. Çalışmamızda bu konuyu İslâm tarihinin üç kaynağı bağlamında karşılaştıracağız.

a. Hz. Nuh'un Mücadelesi

Taberî'ye göre Hz. Nuh'un gönderildiği toplum[1] hakkında ihtilaf vardır. Buna göre: "Onlar Allah'ın çirkin gördüğü işleri yapmakta işbirliği yapan kimselerdi. Fuhuş yapmakta, içki içmekte ve çirkin işlerle uğraşmaktaydılar. Diğer taraftan şöyle diyenler de vardır: "Onlar Biyurasb'a itaat eden kimselerdi. Biyurasb Sâbiî inancına sahip ilk kişi idi. Onun tebaası da Hz. Nuh'un gönderildiği kavimdir.[2]

İbnü'l Esir'e göre o devirdeki kavimlerden bazıları Allah'ın hoşlanmadığı uygunsuz işler yapmışlar, içki, eğlence ve sefahat gibi Allah'ın buyruklarına uymayan davranışlarda bulunmuşlar ve Allah'a itaatten uzaklaşmışlardı. Bu kavimlerin Allah'a itaat ettiklerini iddia edenler de olmuştur. Bu kavmin hükümdarı olan Biyurasb'ın, ilk Sâbii olduğu da iddia edilir. *İbnü'l Esir* devam ederek "Şüphe yok ki en doğrusu Yüce Allah'ın bizlere açıkladığı âyetleridir ki, bu kavimlerin putlara ibadet eden bir kavim oldukları anlaşılmaktadır. Bunlar da dinlerinden dönen bir taifedirler. Asıl dinleri ya da mezhepleri olan Sabiîlik[3] ruhanî varlıklara ibadet edenlerin yoludur"[4] demektedir.

Kur'an, bu kavmin putlara tapan bir kavim olduğunu bildirmektedir. Nitekim Allah Teala şöyle buyurmaktadır: 'Nuh Rabbine şöyle dedi: *"Bu kavimler bana pek büyük kötülükler ve hainliklerde bulundular ve halka, 'Sakın putlarınıza ibadetten uzaklaşmayın, özellikle Vedd, Suva, Yağus, Yaûk ve Nesr adındaki putlarınızı bırakmayın' dediler. Bunlar böylece çok kimseleri yoldan çıkardılar."*[5]

İbn Kesir de *el-Bidaye* isimli eserinde Kur'an âyetleri ile Hz. Nuh'un mücadelesini anlatırken Allah'ın Kur'an'da A'raf, Yunus, Hud, Enbiya, Mü'minun, Şuara, Ankebut, Saffat ve Kamer surelerinde ayrıca tam bir sure olarak da Nuh suresinde anlattığına temas etmektedir. *İbn Kesir* bu eserinde Hz. Nuh'un kavmiyle yaşadıklarının kitap, hadis ve tarih kitaplarından alındığına temas etmektedir. Nuh kavminin putperestliğe yönelmesi sürecinden söz eden İbn Kesiri şa nakilde bulunmaktadır: Nuh kavminden kişiler öldüklerinde şeytan onlara şöyle seslendi: "Meclislerinizde dimdik oturun. Bu putların

[1] Kitab-ı Mukaddes'e göre, Hz. Nuh'un doğumu ile Hz. Adem'in ölümü arasında 146 yıl vardır. Bir adam "Ya Rasulallah! Sen Adem gibi nebi misin?" diye sordu. Rasulullah "Evet" dedi. Nuh ile aralarında ne kadar zaman geçtiğini sorduğunda on asır" diye cevap verdi.(İbn Kesir, b.t.y: I, 237)

[2] (Taberî, 1967: I, 179)

[3] Müellif Sabiî mezhebi hakkında bilgiler vermektedir. Bu göre, Sabiîler kainatı ve âlemi yaratanın varlığını kabul etmekte, O'nun yüce ve kutsî bir varlık olduğunu, her şeyi bir hikmet üzere var ettiğini itiraf etmektedirler. Yalnız o yüce varlığı tanıyıp görmelerine kendi güç ve kudretlerinin yetmediğini, bu yönden zayıp ve aciz kaldıkları cihetle, o azametli varlığa ancak ruhanî vasıtaların aracılığı ile yaklaşabilecekleri düşüncesini taşımaktadırlar. İşte bu mezhep sâlikleri ruhanî varlıkları heykelleştirerek onlara tapmakla Allah'a yaklaşmaya çalışmışlardır. Bu heykellerin gökyüzünde hareket eden yedi yıldızla bir ilgisi olduğu, bu âlemin idare ve düzeninin bu yıldızlara bağlı olduğu düşüncesindeydiler. Bu kavimlerden bir taife de, gökyüzünde seyreden bu yıldızlara heykel gözüyle baktıkları ve bu yıldızların(ecram-ı semaviyye) gündüzleri kaybolup geceleri görünmekte olduklarını gördükleri cihetle, putları yapıp, artık yıldızlara değil, gözlerini bu heykellere dikerek, ruhanî varlıkların ve gökteki seyyarelerin sıfat ve timsalini taşıyan bu putlara ibadete başladılar. Bu putlara bakınca ruhanî meleklere baktıkları meleklerin de onların bakışlarını, bu âlemi var edene bildirecekleri düşüncesindeydiler. İşte putların yapılması ve onlara ibadet bu düşünceden doğmuştur. İslâmiyet'ten önceki Araplar da kısmen bu itikadı taşımaktaydılar. Nitekim Yüce Allah Kur'an'da şöyle buyurmaktadır: "Allah'tan gayrisini mabud edinenler derler ki: Biz onlara ancak bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye ibadete ediyoruz." (Zümer, 3) İşte putlara tapma Sâbiîler mezhebini doğurmuştur. İnsanları kötü yola yöneltmek ve Allah'a âsi kılmak gibi davranışlara yöneltmiştir. (İbnü'l Esir, 1985: I, 59,60)

[4] (İbnü'l Esir, 1985: I, 59)

[5] Nuh sûresi, 71/22-24; (İbnü'l Esir, 1985: I, 59) İsmi geçen putların anlamları ve politeist tanrı inancının oluşumu için bkz. (Demirci, 1996: 25)

isimleri ile onları isimlendirin." Böylece Allah'ı bırakıp putlara tapmaya başladılar. Bu rivayeti İkrime, Dahhâk, Katâde ve Muhammed b. İshak da rivayet etti." *İbn Kesir'*in, İbn Cerir'in tefsirinden yaptığı nakile göre ise; Hz. Adem ve Hz. Nuh arasında salih bir kavim vardı. Öldüklerinde kendilerine uyan arkadaşları, 'Onların resimlerini yapsak, hatırladığımızda bizi ibadete teşvik eder dediler ve suretlerini yaptılar. Onlar da ölünce nesillerine şeytan yavaş yavaş yaklaştı ve şöyle dedi: Onlara ibadet edin. Yağmuru onlardan isteyin. Urve b. Zübeyr'den gelen rivayete göre; Vedd, Yeğus, Yaûk, Suva', Nesr Hz. Adem'in çocuklarıydı. Vedd, Allah'tan başkasına ibadet edilen ilk put idi.[6] İşte bu hatalarından dolayı Allah şöyle buyurdu: *"Hatalarından dolayı boğuldular, ateşe girdiler, Allah'tan başka yardımcı da bulamadılar."* Hz. Nuh şöyle dedi: *"Rabbim! Yeryüzünde kâfirlerden bir barınak bırakma. Sen bırakırsan kullarını saptırırlar, ancak fâcir ve kâfirler doğururlar."*[7] Bu, hatalarının çoğalması, küfür, fücur ve peygamberlerinin davetine karşı tutumlarından dolayı idi.[8]

İbnü'l Esir'de, kavminin Hz. Nuh'a yaptıklarını şöyle anlatır: "Hz. Nuh'un üzerine çullanır, boğazını sıkar, bayıltıncaya kadar onu döverlerdi. Nuh ayılınca ellerini göğe kaldırarak, *"Ey Rabbim! Beni ve kavmimi affet. Çünkü onlar cehalet içinde olduklarından bir şey bilmemektedirler"* diye dua ederdi. Hz. Nuh'un kavmi peygamberlerini dinlemeyerek günahlarını sürdürdüler. Suç ve günahları çoğaldıkça, Hz. Nuh'a karşı davranışları da şiddetlenip artmaktaydı. Sonradan gelen nesiller bir evvelki nesilden daha kötü bir bunalıma düştüler"[9] şeklinde anlatılmaktadır.

Taberî ise, Hz. Nuh'un kavmi günahta haddi aştıklarında yeryüzünde hatalar çoğaldı. Belalar şiddetlendi ve o, nesilden nesile bekledi. Ancak kendinden önceki nesilden daha iyi bir nesil gelmedi. Hatta sonrakiler şöyle derlerdi: "Bu babalarımızla ve dedelerimiz zamanında bulduklarımızdır diyerek kabul etmiyorlardı. Onların bu durumlarından Hz. Nuh Allah'a şikâyette bulundu. Nitekim Allah kitabında bu durumu şöyle anlattı: *"Rabbim kavmimi gece ve gündüz davet ettim. Benim dine davetim onların ancak kaçışını artırdı…. Rabbim! Yeryüzünde kâfirlerden bir tek kişi bile bırakma. Sen onları bırakırsan onlar kullarını saptırırlar ve fücur ve kâfirliklerini artırır."*[10] Kıssanın sonunda Hz. Nuh'un bu şikâyeti üzerine Allah ona vahyi ile yardım etti[11] şeklinde nakletmektedir. Böylece Allah Hz. Nuh'a ağaç dikmesini emretti, o da Sâc ağacı dikti. Bir rivayete göre bu ağaç 40 yılda büyüdü ve gelişti. Diğer bir rivayete göre ise 400 yılda büyüdü. Sonra Allah bu ağaçları kesmesini emretti. Hz. Nuh onlarla gemi yapımına başladı. Geminin uzunluğu 300 zira'[12] idi. Genişliği ise 50 zira' idi. Geniş tarafında kapısı vardı. Diğer bir rivayette Hz. Nuh'un gemisinin uzunluğu 1200 zira' genişliği ise 600 zira' idi.[13]

b. Gemiyi inşa etmesi ve gemiye binenler

Allah şöyle buyurdu: *"Gözlerimizin önünde vahyimizle gemiyi yap. Zulmedenleri muhatap alma. Onlar boğulacaklardır."* [14] Hz. Nuh ağaçları kesti ve emri yerine getirdi. Demir dövüyor, gemiyi ziftliyordu. Bu sırada kavmi Hz. Nuh'un yanına uğrayıp ve onunla alay ederlerdi. Hatta "Ey Nuh! Peygamberlikten sonra marangoz oldun!" derlerdi. O da "Bizimle alay ederseniz biz de sizinle alay edeceğiz" diye cevap verirdi. Yine *Taberî'nin rivayetine göre* Yahudiler[15], Allah'ın gemiyi Sâc ağacından yapmasını emrettiğini iddia ederler. İçini ve dışını zift ile örttü. Uzunluğu 80 zira'ı, genişliği 50 zira'ı buldu. Yüksekliği 30 zira' idi. Üç katlı ve pencereli yaptı. Hz. Nuh

[6] (İbn Kesir, b.t.y: I, 247-249)
[7] Nuh, 71/25-27.
[8] İsra,17/17; Mü'minun, 23/42; Furkan, 25/38; Meryem, 19/74 ; (İbn Kesir,b.t.y:, I, 256)
[9] (İbnü'l Esir, 1985: I, 60,61)
[10] Nuh, 71/6,26,27.
[11] (Taberî, 1967:I, 180, 182)
[12] Zira': Bu, Abbasilerin kara arşınına denk gelmektedir. Bu arşının uzunluğu ortalama 54,04 cm'dir. (Hınz, 1990:67)
[13] Muhtemelen günümüzdeki ifadesiyle demir aldı.
[14] Hud, 11/37; Mü'minun, 23/27; (İbn Kesir, b.t.y: I, 259)
[15] Metinde Tevrat ehli olarak geçmektedir.

bunları Allah'ın emrettiği gibi yaptı.[16] *İbnü'l Esir* de,*Taberî'nin* yukarıda aktardığımız ifadelerine benzer ifadelerle geminin yapımını anlatmaktadır. Buna göre, *İbnü'l Esir* Taberî'de de geçen Sâc ağacının Hindistan'da yetişen bir çeşit kara ağaç[17] olduğunu ifade eder. *İbnü'l Esir,* Katâde'den yaptığı nakilde şöyle denildiğini ifade eder: Hz. Nuh'un yaptığı geminin boyu 300, eni 50, yüksekliği 30 arşın idi. Hz. Nuh, Allah'ın emri üzerine gemiyi üç katlı yapmıştır.[18]

İbn Kesir ise, geminin yapım süreci ile ilgili şu bilgileri verir; "Bazı selef âlimleri şöyle dediler: Allah emredince Hz. Nuh'dan geminin yapımı için ağaç dikmesini istedi. Ağaç diktikten sonra 100 yıl bekledi. Sonra 200 yıl boyunca kesti, 40 yıl diyen de vardır. Doğrusunu Allah bilir. Muhammed b. İshak şöyle der: "O ağaç Tevrat'a göre Sâc veya Sanevber ağacı idi. Sevrî ise genişliğinin 50 zira' olduğunu dışının ve içinin suyunu çeksin diye ziftlendiğini rivayet etmektedir. Katâde'nin beyanına göre, uzunluğu 300 zira', genişliği 50 zira' idi. Hasan-ı Basrî şöyle dedi: 600 zira' uzunluğunda ve 300 zira' genişliğindeydi. İbn Abbas'tan rivayete göre, 1200 zira' uzunluğunda, 600 zira' genişliğindeydi.[19] *İbn Kesir* geminin uzunluğunun 1000 zira' ve 200 zira', genişliğinin de 200 zira' olduğu şeklindeki bir başka rivayeti de nakleder.[20] Her üç eserde de yer alan rakamsal ifadeler arasındaki ihtilafa fazla itibar etmemek gerekir. Zira bu rakamlar Ehl-i kitabın kaynaklarından alınmış olup, ihtilafların o eserlerdeki ihtilaflar olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca XX. yüzyılda yapılan ve halen de devam eden Hz. Nuh' un gemisi araştırmaları bizi söz konusu rakamlarla ilgili sağlıklı bilgilere ulaştırmamıştır.[21]

Taberî'ye göre, Hz. Nuh Allah'ın izniyle ruh taşıyan canlılardan erkek ve dişi birer çift ve ağaçlardan iki çift olmak üzere gemiye yükledi. Üç oğlunu da gemiye bindirdi. Bunlar, Sâm, Hâm ve Yâfes ile eşleridir. Ayrıca kendisine iman eden altı kişiyi de gemiye aldı. Toplam on kişiydiler. Diğer oğlu Yâm geride kaldı. O inanmayanlardandı. İbn Abbas'a göre gemide bulunanlar 80 kişiydiler. Zira Kur'an'da *"Ona az kişi dışında iman eden olmadı"* denilmektedir.[22] Yine *Taberî'nin naklettiği*, İbn Abbas'tan gelen rivayette göre, Hz. Nuh'un gemisine taşıdığı ilk hayvan küçük karınca, sonuncusu ise merkepti. Merkebi içeri soktuğunda göğsüne kadar girdi. Bu sırada İblis onu dışarı doğru çekmeye başladı. Ayaklarını içeri attırtmadı. Hz. Nuh dedi ki; "Gir dedi ama davrandı fakat giremedi." Hz. Nuh yine "Yazıklar olsun tekrar gir" dedi. Şeytan seninle beraber dedi. Nihayet girdi ve şeytan da onunla birlikte girdi. "Benim yanıma neden girdin ey Allah'ın düşmanı! Yanımdan çık." dedi. Şeytan, "Beni gemiye almaktan neden kaçıyorsun? dedi. Hz. Nuh ikna olunca onu inananlarla birlikte içeri aldı.[23]

Taberî'de yer alan bir başka rivayete göre, gemide bulunanlardan Hâm babasına karşı yaptığı bir davranıştan dolayı Hz. Nuh'un bedduasını almıştı. Buna göre, Hz. Nuh onun nutfesinin değişmesi için beddua etmiş, bu sebeple de onun soyundan gelenler siyahî olmuşlardır. Allah tufanı gönderdiğinde Hz. Nuh'un yaşı 600'ü geçmişti. Ehli kitap âlimleri böyle demektedirler. Bu olay Hz. Adem'in yeryüzüne inmesinden 2256 yıl sonra olmuştu.[24] *İbn Kesir ve İbnü'l Esir*, *Taberî*'nin naklettiği bu rivayeti almamışlardır.

---

[16] (Taberî, 1967:I,180-182)

[17] Burada geçen "Kara ağaç" ifadesinin ne anlama geldiğini tespit edemedik.

[18] (İbnü'l Esir, 1985: I, 62)

[19] (İbn Kesir, b.t.y: I, 256)

[20] (İbn Kesir, b.t.y: I, 271)

[21] Örneğin, bkz. (Franz,2014: 419-428);(Parker,1997: 217-244); (Radner, 2011:243-264); (Reade, 1978: 47-72)

[22] (Taberî, 1967, I, 183); Hud, 11/40.

[23] Hz. Nuh'un burada nasıl ikna olunduğu konusunda bilgi verilmemektedir.

[24] (Taberî, 1967: I, 187-192)

c. Tufanın başlaması

Allah, tufanla ilgili şöyle buyurmaktadır: *"Onlar önce Nuh'u yalanladılar. Bu bir delidir dediler. O da rabbine, Ey Rabbim! Ben yenilgiye uğradım, yardım et, diye duada bulundu. Biz de göğün kapılarını dökülürcesine yağan bir yağmurla açtık. Yeryüzünü pınar pınar fışkırttık. Derken sular takdir edilmiş bir iş için birleşti. Biz Nuh'u çivilerle perçinli levhalardan oluşan gemiye bindirdik. Gemi inkâr edilen kimseye bir mükâfat olarak gözetimimiz altında yüzüyordu. And olsun biz onu bir ibret olarak bıraktık. Var mı düşünüp öğüt alan. .."*[25]

İbn Kesir'in İbn Cerir'den naklettiğine göre; "Tufan kuvvetli bir kayda göre ağustos ayının on üçüncünde başlamıştı. Allah bu konuda şöyle buyurdu: *"Sular azdığında sizi gemiye bindirdik."* Bazı müfessirler su dağın en üstüne kadar yükseldi. Yerden 15 zira' yukarı çıktı demektedirler. Ehl-i kitaba göre ise 80 zira' yükselmiştir. Tüm yeryüzüne yayılmıştır. Tufanın başlamasıyla yeryüzünde hiçbir canlı kalmadı. Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem; "Yeryüzünde bir karış dahi olsa suyun kaplamadığı yer kalmadı" demektedir. İbn Ebi Hatim ise; "Gemi, dağlar gibi dalgalar arasında onları götürüyordu. Hz. Nuh, gemiden uzak olan oğluna: "Yavrucuğum! Bizimle beraber bin, kâfirlerle beraber olma! diye seslendi. Oğlu: *"Beni sudan koruyacak bir dağa sığınacağım."* dedi. Hz. Nuh *"Bugün Allah'tan başka koruyacak kimse yoktur"* dedi. Aralarına dalga girdi. Böylece o da boğulanlardan oldu." Bu oğlu Yâm idi.[26] Ebu Cafer b. Cerir ve Ebu Muhammed b. Ebi Hatem'den rivayete göre, Hz. Aişe'nin Rasulullah (sav)den haber verdiğine göre, Allah Hz. Nuh kavminden birisine merhamet edecek olsaydı bebeklerin annelerine merhamet ederdi"[27] demiştir. Hz. Nuh'un çocukları Hâm, Sâm, Yâfes ve Yâm'dır. Çocuklarından Yâm -ehl-i kitap "Ken'an" olarak adlandırır- boğulanlardandı. Onun tufandan önce öldüğünü söyleyenler de vardır. Ehl-i kitaba göre o, gemideydi. O'nun bundan sonraki hayatında kâfir olması da muhtemeldir. İlk görüş konusunda âyette; *"Yeryüzünde kâfirlerden bir barınak bırakma."* [28] âyetidir. Yine âyette: *"Sen ve beraberindekiler gemiye oturduğunuzda de ki; "Bizi zalim kavimden kurtaran Allah'a hamdolsun."* De ki; *"Rabbim! Beni mübarek bir yere indir. Sen ulaştıranların en hayırlısısın."*[29]

İbn Abbas'ın rivayetine göre, Allah gemiyi Mekke'ye yönlendirdi. Kırk defa beytullahı tavaf ettiler. Sonra gemi Cudi'ye yöneldi ve orada durdu. Hz. Nuh kargayı yeryüzünden haber getirmesi için gönderdi. O da pisliğe battı. Güvercini gönderdi. O, zeytin yaprağı getirdi. Ayaklarını toprağa batırınca Hz. Nuh suyun çekildiğini anladı. Cudi dağının aşağısına indi. Orada bir köy inşa etti. Onu "Semânin" olarak isimlendirdi. Katâde ve diğerleri dediler ki: "Recep ayının onuncu günü gemiye bindiler. 150 gün yolculuk ettiler. Cudi üzerinde bir ay kaldılar. Gemiden çıkışları Muharrem'in onuncu gününde idi." İbn Cerir'in rivayet ettiği merfu bir haber buna uygun düşmektedir. Onlar bu günde oruç tutarlardı. Azıklarının kalanını yediler. Hububattan yanlarına aldıklarını ezdiler. Geminin karanlığından sonra gözleri ışıktan yorulduğundan güçlendirmek için rastık taşından sürme çektiler. Ama bu rivayetlerde sahih olmayan şeyler vardır.

İbnü'l Esir, şu bilgileri vermektedir: "Sular yükselmeye başlayınca, Hz. Nuh, Allah'ın buyurduğu kimselerle emrolunan hayvanları ve lüzumlu şeyleri gemiye yüklemişti. Çocuklarından Sâm, Hâm, Yâfes eşleriyle altı kişi olarak gemiye binmişlerdi. Böylece gemiye binenlerin sayısı 13 oldu. Müellif İbn Abbas'ın görüşünü de nakletmektedir. Buna göre, 'Gemide 80 kişi vardı. Bunlardan biri Cürhüm, diğerleri Şis'in oğullarıydı. Katâde ise şöyle der: Gemiye Hz. Nuh ile birlikte 8 kişi binmişti. Bunlar 'Hz. Nuh ile karısı, üç çocuğu ve bunların eşleri idi.' El-A'meş ise şöyle der: 'Bunlar 7 kişiydiler: Hz. Nuh, üç çocuğu ve üç gelini..' Burada Hz. Nuh' un

[25] Kamer, 54/9-15.

[26] (İbn Kesir, b.t.y: I, 262, 263)

[27] Hud, 11/42,43; (İbn Kesir, b.t.y: I, 265, 266)

[28] Nuh, 71/26.

[29] Mü'minun, 23/28,29.

karısından söz etmemiştir. Kur'an'a göre Hz. Nuh'un karısı iman etmemişti.[30] *İbnü'l Esir'e göre,* Hz. Nuh gemisine Hz. Adem'in cesediyle birlikte Allah'ın emrettiği hayvanları almıştı. Hz. Nuh'un Yâm adındaki oğlu kâfir olduğundan babasına karşı âsi olup gemiye binmemişti. Bu sırada gemiye bindirilen en son hayvan da eşek olmuştu…[31]

İbnü'l Esir'in nakline göre[32], hayvanları gemiye yükleme zamanı gelince Hz. Nuh rabbine, "Ey Rabbim! Arslanla ineği şimdi gemiye nasıl alabilirim? Dişili erkekli keçi ve yırtıcı kurtları, kuşları, kedileri nasıl yükleyeyim? Bilirim ki bunların hepsi birbirine düşmandır." der. Yüce Allah, Hz. Nuh'a "Bu hayvanlar arasındaki düşmanlığı yaratan, onların birbiriyle dostça davranmalarına da sağlar" diye cevap vererek gemiye sokulan arslanları yüksek ateşle hasta ederek bu hayvanları kendi öz nefisleriyle baş başa bırakır. Hz. Nuh kuş cinsinden zararsız hayvanlarla, bunlara benzeyenleri en aşağı kata, vahşî hayvanları orta kata, kendisiyle birlikte binenleri de üst kata yerleştirir. Bütün bu olaylar, Hz. Nuh'un 600 yaşından sonra cereyan etmişti.[33]

Taberî, Hz. Nuh'un kavmine peygamber olarak gönderildiğinde 50 yaşında olduğunu başka bir rivayete göre ise 350 yaşında olduğunu nakletmektedir. Diğer bir rivayete göre ise 480 yaşındaydı. İnsanları 120 yıl Allah'ın yoluna davet etti. Gemiye 160 yaşında bindi. Bundan sonra 350 daha yaşadı. Oysa Allah Kur'an'da Hz. *Nuh'un 950 yıl Allah'a gizli ve açık davet ettiğini*[34] belirtmektedir. *Taberî*'nin naklettiği rivayetlerin Kur'an ile açıkça çeliştiği görülmektedir. Ayrıntıların fazla olması sebebiyle ihtilafların da o nisbette çok olduğu görülmektedir.

İbn Kesir'e göre, Hz. Nuh'un peygamber olarak gönderildiği yaş konusunda ihtilaf vardır. Bazıları 50, bazıları da 350 yaşındaydı demişlerdir. 480 yaşındaydı diyenler de olmuştur. Bu son görüş İbn Abbas'a dayanmaktadır.[35] İbn Kesir bu konuda Taberî'den de alıntı yapmıştır. Ehl-i kitaba göre Hz. Nuh gemiye bindiğinde 600 yaşındaydı. İbn Abbas da aynısını söyler. Bundan sonra 350 yıl yaşadı. Bu, tahminîdir. Bu rivayet Kur'an ile çelişmektedir. Bundan sonra ne kadar yaşadığını Allah bilir. İbn Abbas'tan nakledilen de böyledir. Gönderildikten sonra 480 yıl geçti. Tufandan sonra 350 yıl yaşadı. Bu durumda 1780 yıl yaşamış oluyor.[36] *İbnü'l Esir'e göre ise,* Allah Hz. Nuh'u 50 yaşında bulunduğu sırada peygamber olarak göndermiş, onların arasında 950 yıl kalmış, bundan sonra da 350 yıl daha yaşamıştır.[37] Buna göre Hz. Nuh 1350 yıl yaşamış olmaktadır. Bu bilgi Kur'an ile mutabık olduğundan kabul edilmelidir.

Taberî tufanın başlamasını şöyle nakletmektedir: *"Geminin yapımı bittiğinde Allah ona söz verdi. Emrimiz geldiğinde, fırın yakıldığında her çiftten olanları alıp gemiye binin. O'na iman eden az sayıda kişiden başka herkes helâk oldu."*[38] Nuh ve beraberindekiler geminin katındakileri örttü. Geminin suyu taşıması 40 gün 40 gece sürdü. Sonra Yahudilerin dediği gibi su yükseldi ve onları taşıdı. Allah peygamberine âyette şöyle buyurdu: *'Biz de göğün kapılarını dökülürcesine yağan bir yağmurla açtık. Yeryüzünü pınar pınar fışkırttık. Derken sular takdir edilmiş bir iş için birleşti. Biz de Nuh'u çivilerle perçinli levhalardan oluşan gemiye bindirdik. Gemi, inkâr edilen kimseye (Nuh'a) bir mükâfat olarak gözetimimiz altında yüzüyordu.'* Gemi dağlar gibi dalgalar arasında yüzdü. Hz. Nuh helâk olan oğluna seslendi: *'Ey oğlum! Bizimle gemiye bin. Kâfirlerden olma.' O, şakî idi. Küfrünü izhar etti. Bir dağa sığınırım,*

[30] Tahrim, 66/10.
[31] İbnü'l Esir'deki bu bilgi yukarıda Taberî'den nakledilen bilgi ile benzerlik arzetmektedir.
[32] İbnü'l Esir'in verdiği bu bilgiler diğer iki kaynakta yer almamaktadır.
[33] (İbnü'l Esir, 1985:I, 63)
[34] Ankebut, 29/14; (Taberî, 1967:I, 179,180)
[35] (İbn Kesir, b.t.y:I, 238, 239)
[36] (İbn Kesir, b.t.y: I, 280, 281)
[37] (İbnü'l Esir, 1985:I, 60)
[38] Hud, 11/40; (Taberî, 1967: I,182)

beni sudan korur' dedi. Dağın kendisini yağmurlardan koruyacağını sandı. Hz. Nuh ona *'Bugün Allah'ın merhamet ettiklerinin dışında onun emrinden korunacak yoktur. (Ardından) aralarına dalgalar girdi ve o boğuldu.*[39] Su kabardı ve dağların üzerini aştı. Yahudilerin iddia ettiği gibi 15 zira'a ulaştı. Yeryüzünde canlı kalmadı. Ruh taşıyan kimse ve ağaç kalmadı. Hz. Nuh ve gemide beraberinde bulunanların dışında hiçbir yaratık kalmadı. Ehl-i kitabın iddiasına göre bir de Avc b. Anak kaldı. Allah'ın tufanı göndermesi ile suyun çekilmesi arasında 6 ay 10 gece vardı. Rivayete göre Allah yağmuru 40 gün 40 gece gönderdi. Vahşi hayvanlar yağmura maruz kalınca kuşlar dahil hepsi Hz. Nuh'a yöneldiler. Ona boyun eğdiler. Hz. Nuh da onları 'Her çiftten..' olmak üzere Allah'ın emrettiği gibi gemiye taşıdı. Gemide kadınlarla erkeklerin arasını ayırdı. Gemiye Recep ayından 10 gece geçtiği halde binmişlerdi. Gemi durmaksızın 6 ay yüzdü. Harem-i şerife geldi ama oraya girmedi. Haremin etrafında bir hafta döndü. Bu, Hz. Adem'in inşa ettiği beyttir. Bu beyt için Beyt-i ma'mur ve Haceru'l esved'dir diyen de vardı. Haremi böylece dolaştıktan sonra yeryüzünde dolaşmaya devam etti. Yolculuk Cudi dağında sona erdi.[40] Burası Musul bölgesinde bir dağ eteğidir. Burada 6 ay, hatta 7 aya yakın kaldı. Yedi ay sonra denildi ki; Ardından şöyle seslenildi: *'Ey Yer! Suyunu yut, Ey Sema! Suyunu tut'* [41] Yeryüzünde görünen denizler gökten inen su ile oldu. Geri kalanlar tufanda ortaya çıkan Hısma [42] suyudur. Bu su tufandan sonra 40 yıl kaldı."

Taberî'nin verdiği bilgiye göre, Yahudiler, Hz. Nuh'un gemiden indikten sonra 348 yıl yaşadığını iddia ederler. Hz. Nuh'un ömrü 950 yıldı. Sonra Allah O'nun ruhunu kabzetti. Rivayete göre Hz. Nuh'un oğlu Sâm tufandan sonra 98 yaşındaydı. Bazı Yahudilere göre onun nesli devam etmedi. Hz. Nuh'un çocukları tufandan sonra doğdu. Hz. Nuh'un gemiden çıkışından sonra denilmiştir ki Nuh ile gemide olanların dışındakilerin nesli kalmamıştır. Sadece Ademoğullarından Hz. Nuh'un zürriyeti kalmıştır. Âyette buyurulduğu üzere; *"O'nun zürriyetini bâkilerden kıldık."* Yine *Taberî'nin rivayetine göre* tufandan önce Hz. Nuh'un iki oğlu helâk oldu. Birisi Ken'an'dır. Tufanda boğulmuştur. Araplar ona "Yâm" derler. Diğeri Âbir'dir. Tufandan önce ölmüştür. İbn Abbas'ın rivayetine göre, Sâm beyaz çocuk, Hâm, siyah çocuktur. Yâfes ise kumral ve kızıldır.[43]

İbn Kesir olayı naklederken belirttiğimiz benzerliklerle birlikte farklı konuları da gündeme getirmektedir. Buna göre; *"Gemiye her cins canlıdan birer çift, bir de kendileri hakkında daha önce hüküm verilmiş olanlar dışındaki ailen ile iman edenleri al. Ama O'na pek az kişi iman etmişti. O'nun yüzüp gitmesi de durması da Allah'ın adıyladır. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayandır, çok merhamet edendir,* dedi. *Gemi dağlar gibi dalgalar arasında onları götürüyordu.* Aynı şekilde müellif *"Nuh, Rabbine seslendi ve 'Rabbim! Şüphesiz oğlum da ailemdendir. Senin va'din elbette gerçektir. Sen de hükmedenlerin en iyisisin.'* dedi. Allah: *'Ey Nuh! O asla senin ailenden değildir. O'nun yaptığı iyi olmayan bir iştir. O halde hakkında hiçbir bilgin olmayan şeyi benden isteme. Ben sana cahillerden olmamanı öğütlerim'* dedi. Nuh, "*Rabbim! Şüphesiz ben hakkında bilgim olmayan şeyi istemekten sana sığınırım. Eğer beni bağışlamaz ve bana acımazsan, şüphesiz ziyana uğrayanlardan olurum"* dedi. O'na denildi ki; *'Ey Nuh! Sana ve seninle birlikte bulunanlardan bir çok ümmete bizden esenlik ve bereketlerle in. Daha bir takım ümmetler de olacak ki, biz onları yararlandıracağız. Sonra da bizden kendilerine elem dolu bir azap dokunacak. İşte bunlar, sana vahyettiğimiz gayb haberlerindendir. Bundan önce onları ne sen biliyordun ne de kavmin. O halde sabret. Çünkü sonuç Allah'a karşı gelmekten sakınanların olacaktır.'*[44]

[39] Kamer, 54/11,14 ; Hud, 11/43 .Buraya kadar olan kısım İbn Kesir'de hemen hemen aynı ifadelerle yer almaktadır.
[40] (Taberî, 1967: I, 185)
[41] Hud, 11/44; (İbn Kesir, b.t.y: I, 244)
[42] Taberî buranın Şam'da bir badiye olduğunu nakletmektedir.
[43] Saffat, 37/77; (Taberî, 1967:I, 190, 191)
[44] Hud, 11/45, 47-49; (İbn Kesir, b.t.y : I, 244)

d. Tufanın sona ermesi

Allah, tufanın durmasını istediğinde yeryüzüne bir rüzgar gönderdi. Sular duruldu ve gemi Cudi dağına oturdu. Yahudilerin iddia ettiklerine göre, bu olay yedinci ayın on yedinci gününde oldu. Yahut onuncu ayın ilk günündeydi. Dağların başları görüldü. Aradan 40 gün geçtikten sonra Hz. Nuh inşa ettiği geminin menfezini açtı. Sonra kargayı suyun ne yaptığına bakması için gönderdi. Geri dönmedi. Güvercini gönderdi. Ayaklarında bir şey olmaksızın geri döndü. Güvercini tuttu ve içeri aldı. Sonra yedi gün geçti. Sonra tekrar bakması için gönderdi. Akşam olduğunda döndü. Orada zeytin yaprağı vardı. Hz. Nuh suyun yeryüzünde azaldığını bildi. Yedi gün kaldı. Ardından gönderdi. Geri dönmedi. Hz. Nuh anladı ki yeryüzü açıldı. Allah'ın tufanı göndermesi ile Hz. Nuh'un güvercini göndermesi arasında yıl tamamlandığında ikinci yıldan ilk ayın birinci günü girdi. Yeryüzü açıldı ve kara ortaya çıktı. Hz. Nuh, geminin dışını gördü. Bu ifadeler Tevrat'ta geçen ifadelerdir.[45] Yine Tevrat'ta geçen ifadelere göre; Allah Hz. Nuh ile şöyle konuştu: "Sen, karın, oğulların ve onların eşleri gemiden çıksın. Büyüsünler ve yeryüzünde çoğalsınlar. Çıktılar. Hz. Nuh Allah için bir kesim yeri inşa etti. Allah için tüm helal hayvanları aldı. Helal kuşları aldı. Allah için kurban kesti.[46] *Taberî'ye göre*, Hz. Nuh gemide su çekilinceye kadar kaldı. Gemi Cudi dağı[47]na oturdu. Altıncı ayın on yedinci gecesiydi. Nuh gemiden çıkınca Cezire bölgesinden Kardî toprağını mesken edindi. Orada "Semânin" adı verilen bir köy inşa etti. O, kendisine inanan herkes için 80 kişi için bir ev yaptı. Orası bugün Sûku-Semânin (Seksenler Çarşısı) olarak adlandırılmaktadır. Diğer bir rivayete göre Kabiloğullarının hepsi boğuldu. Nuh ile Adem arasındaki babaları Müslüman idi. Ebu Cafer der ki: O ve ailesi oradaydı. Allah ona yeryüzüne bir daha asla tufan göndermeyeceğini vahyetti. [48]

İbn Kesir ise, olayı şöyle nakletmektedir: *"Nihayet fermanımız gelip fırın(tennur)*[49] *kaynayınca, her cins hayvandan dişili erkekli çift olmak üzere ikişer çift, bir de aleyhinde söz geçen kimselerden gayrı ailemi ve iman edenleri gemiye yüklet. O'nunla beraber iman edenler pek azdı…"*[50] âyetleriyle açıklamaktadır. *İbnü'l Esir'e göre,* suların gönderilmesiyle geminin yüzecek duruma gelmesi arasındaki zaman 40 gün 40 gece idi. Gerek yerden fışkıran, gerek gökten boşanan sular yükselmiş, gemi de yüzmeye başlamış, gökten yağan sulardan Hz. Nuh'un gemisi korunmuştu. Gemi dağlar gibi dalgalar arasında yol almaya başlamıştı ki, Hz. Nuh oğluna seslenerek; 'Ey evladım! Bizimle ol, gel gemiye bin. Allah'a karşı gelenlerden olma' der. Oğlu da, 'Dağa çıkar, sulardan kendimi korurum' cevabını verir. "Evet bu durumda dağların en iyi sığınak yeri olacağı düşünülür." Hz. Nuh oğluna: "Bu gün Allah'ın azap emrinden koruyacak ve kurtaracak hiçbir koruyucu yoktur" der. Ne var ki oğlu, aralarına giren büyük bir dalga sebebiyle bu sesi duyamamış böylece boğulanlara katılmıştı.[51]

Rivayete göre suların yükselmesiyle çekilip kaybolması arasında 6 ay 10 gün bir zaman vardı. İbn Abbas der ki: Yüce Allah 40 gün 40 gece bardaktan boşanırcasına sürekli yağmur yağdırdı. Vahşi hayvanlar, kuşlar bu müthiş âfetten kurtulmak için Hz. Nuh'un yanına sığınmışlardı. Hz. Nuh toplanan bu hayvanlardan Allah'ın emriyle bildirilmesi istenenleri gemisine aldı. Recep ayının 10 gün ve gecesini gemide geçirmişlerdi. Bu da ağustos ayının on üçüncü gününe rastlamıştı. Hz. Nuh ve beraberindekiler gemiden Muharrem'in aşure günü çıkmışlardı. Bu kurtuluşun

[45] (İbn Kesir, b.t.y: I, 274)

[46] (İbn Kesir, b.t.y: I, 275); (Taberî, 1967:I, 189); (İbnu'l Esir, 1985:I, 64)

[47] Cudi dağı, Dicle'nin doğusunda ve Musul bölgesindedir. (Taberî, 1967: I, 189)

[48] (Taberî, 1967: I, 189)

[49] Tennur hakkında günümüz yorumcuları geminin kazan dairesi veya motoru yorumlarını yapmaktadırlar.

[50] Hud, 11/40; (İbnü'l Kesir, b.t.y: I, 62); (Taberî, 1967: I, 186)

[51] (İbnü'l Esir, 1985: I, 63, 64)

hatırası olarak oruç tutmuşlardı. Böylece Hz. Nuh'un gemisi Musul şehrinin kuzeyinde yüksek bir dağda karaya oturmuştu. Yüce Allah geminin oturduğu yer hakkında şöyle buyurmaktadır: "Yer ve göğe şöyle seslenildi: *"Ey Yer! Suyunu yut. Ey Gök! Sen de suyunu tut. Sular kesildi iş bitti, gemi de Cudi dağı üzerinde durdu. Zalim olan kâfirlere, rahmetten uzak olsunlar"* denildi.[52]

Taberî ve *İbn Kesir* şu bilgilere de yer vermektedir: Hz. Nuh gemiden inince yeryüzünü çocukları arasında üçe ayırdı. Sâm'ı yeryüzünün orta yerine yerleştirdi. Orada Beytü'l Makdis ve Nil, Fırat, Dicle, Seyhan, Ceyhan, Feyşın vardı. Bu Feyşın ile arasında Doğu Nil vardı. Güney ve kuzeyi de vardı. Hâm, Nil'in batısına yerleşti.[53] *Taberî'nin verdiği bilgiye göre,* Vehb b. Münebbih'den rivayete göre, Sâm b. Nuh Arapların, Farsların ve Rumların babasıdır. Hâm, Sudanlıların babasıdır. Yâfes, Türklerin, Ye'cüc ve Me'cüc'ün babasıdır. O, Türklerin amcasının oğludur. Benzer bir rivayette iddia edildiğine göre, Yâfesoğullarından Ye'cüc ve Me'cüc, Sakâlibe ve Türkler doğdu. *Taberî'de nakledildiğine göre,* Semure b. Cündeb Rasulullah(sav)tan rivayet ediyor ki: Hz. Nuh'un üç çocuğu vardı: Sâm, Hâm ve Yâfes. Sâm, Arapların babası, Hâm, Zencilerin babası, Yâfes ise Rumların babasıdır." Diğer bir rivayette, Hz. Peygamber(sav) "Sâm Arapların babası, Yâfes Rumların, Hâm da Habeşlilerin babasıdır."demiştir. Başka bir rivayette, Sâm'dan Araplar, Farslar ve Rumlar çoğaldı. Yâfes'ten Türkler, Sakâlibe, Ye'cüc ve Me'cüc çoğaldı. Hâm'dan Kıptiler, Sudanlılar ve Berberler çoğaldı. Hâm'dan doğanlar siyahtır ve kara saçlıdır. Yâfes'ten doğanlar büyük yüzlü ve küçük gözlüdür. Sâm'dan doğanlar güzel yüzlü ve güzel saçlıdır. Nuh, Hâm'a oğlunun saçının istediği şekle dönmemesi için dua etti. Sâm'a da bunun uzak olması için dua etti.[54] *Taberî*'nin Yahudilerden iddia ettiğine göre, Sâm, Nuh'un oğludur. Ömründen 500 yıl geçtikten sonra doğdu. İddia edildiğine göre Sâm'ın ömrü 600 yıldır.[55] Yahudilerden bazılarına göre, Hz. Nuh'un çocukları tufandan sonra dünyaya gelmiştir. Rivayete göre Hz. Nuh'un oğlu Sâm, tufandan 98 sene önce dünyaya gelmişti.[56] Oğullarından Hâm bir gün babası uyurken, avret yeri açılmıştı. Örtmedi. Kardeşi örttü. Bundan dolayı Hz. Nuh onun nutfesinin değişmesi için ve evlatlarının da kardeşine köleler olması için beddua etti. Bu sebeple ondan doğan çocuklar siyah olarak dünyaya geldiler.[57]

II. Tarih Kaynaklarının Hz. Nuh'u ve Tufanı Ele Alış Biçimi

Tarih yalnızca insan toplumunun amellerini dikkate alır, eyleme dönüştürülmemiş soyut ilkelerle ilgilenmez. Tarih içinde önemli olan insanların ne düşündükleri değil, ne yaptıklarıdır. Ama bu, insanların kafasındaki düşünce ve inançların, tarihin biçimlenmesinde rolü yoktur demek de değildir. Esasında, insanın tavırları, genellikle, toplumun sahip olduğu inanç ve düşüncelerle biçimlenir. Fakat bunlar tarihin akışı içinde sadece dolaylı bir etkiye sahiptirler. Tarihi ilgilendiren, soyut inanç ve düşüncelerle biçimlenir. Ama bunlar tarihin akışı içinde sadece dolaylı bir etkiye sahiptir. Tarihi ilgilendiren, soyut inanç ve düşünceler değil; inanç veya düşünceler bütününün pratik sonuçlarıdır. Eğer bir inanç sistemi canlılığını ve gücünü yitirir, yalnızca geçmişin kutsal bir geleneği olarak ele alınırsa, onun fiili tarih sürecinde bir etkisi olamaz, çünkü insan davranışlarını etkilemekten yoksundur. [58]

Hz. Nuh, dünyanın gördüğü en uzun ömürlü insandır. İslâm tarihi kaynaklarında tevil yoluna gidilmemiş, bu rakamlar olduğu gibi kabul görmüştür.[59] Tarih kaynaklarımızda yukarıda da görüleceği üzere Hz. Nuh'un hayatı ve bilhassa da tufan ile ilgili ayrıntılar

[52] Hud, 11/44; (İbn Kesir, b.t.y: I, 265-269)
[53] (Taberî, 1967: I, 192-193)
[54] (Taberî, 1967: I, 201, 202, 209, 210); (İbn Kesir, b.t.y: I, 270, 271)
[55] (Taberî, 1967: I, 210)
[56] (İbnü'l Esir, 1985: I,64)
[57] (İbn Kesir, b.t.y: I, 270, 271)
[58] (Sıddıkî, 1990: 33)
[59] (Güneş, 2013: 9-32)

yer almaktadır. Bu ayrıntılar Kur'an'ın temas etmediği gibi işaret yolu ile bile değinmediği konulardır. O halde söz konusu ayrıntıların kaynağı nedir? Bu konuda Kitab-ı Mukaddes akla gelmektedir. Nitekim Tevrat, Hz. Nuh ve tufan hakkında ayrıntılı bilgiler vermektedir.

Kur'an'ın naklettiği kıssaların pek çoğu Tevrat'ta da geçmektedir. Hem Kur'an, kıssaların ayrıntıları üzerinde durmazken Tevrat, ayrıntılarına girmektedir. Okuyucuların bir kısmı özellikle de halk tabakası alınacak ibretten çok kıssalardaki olaylara takıldılar. Kur'an'da olayların ayrıntılarını bulamayınca bu isteklerini karşılamak için ehl-i kitaba müracaat ettiler.[60] Kitab-ı Mukaddes'teki kıssalarla Kur'an'daki kıssalar muhteva açısından bir takım farklılıklar arz ettiği gibi üslup ve onlara hâkim olan inanç sistemi açısından da birbirlerinden tamamen farklıdırlar. Öyle ki Kitab-ı Mukaddes'teki kıssaların Kur'an'daki kıssalara kaynaklık etmiş olması imkân dışıdır.[61]

Yukarıda tespit ettiğimiz rivayetlerden görüleceği üzere Hz. Nuh olayı İslâm Tarihi kaynaklarında hikayeci bir tarih anlayışı ile anlatılmıştır. Bu konuda gelen rivayetler herhangi bir kritiğe tabi tutulmamıştır. Bu konuda farklı diyebileceğimiz yaklaşım ise İbn Kesir'in konuyu ele alış biçimidir. O, konu ile ilgili genişçe âyetlere yer vermiştir. İbn Kesir'in bu yaklaşımı Kur'an merkezli tarih inşasının oluşumunda önem arz etmektedir. Ancak İbn Kesir de İsrailiyat[62]'tan uzak kalamamış ve bazı ayrıntıları bu tür rivayetlerle açıklamaya çalışmıştır.

İsrailiyat türü rivayetlerin bir başka anlamı da gereksiz ayrıntılarla konunun anlatılması, adeta konunun yorulmasıdır. Bunun önüne geçmenin en sağlıklı yolu temel metod olarak Kur'an'ın kıssalarını kavrama biçimini öncelemekten geçmektedir. Hüseyin Güneş, "Kur'an'da geçen Nuh kıssası dışında, başta Tevrat olmak üzere Yahudi kaynaklı haber ve hikayelerin etkisiyle üretilmiş tufanla ilgili çok sayıda rivayet ve anlatım, özellikle İslâm tarihi ve tefsir kaynaklarında kendine yer bulmuştur. Kuşkusuz ekseriyeti uydurma olan bu rivayet ve anlatımlar, İsrailiyat damgası vurularak tamamen göz ardı edilebilir. Ancak söz konusu rivayetlerin ilk dönem İslâm toplumunda hâkim olan tufan düşüncesinin bir yansıması olduğu veya toplumdaki tufan tasavvurunun büyük ölçüde bu rivayetlerin etkisiyle şekillendiği açıktır" [63] demek suretiyle kaynaklarımızın temel sorunlarından birine yani kültürel, folklorik unsurlara oldukça açık olduklarını ifade etmiştir.

İbn Kesir, İsrailiyat ve uydurma haberler konusunda en dikkatli müfessirlerin başında gelir. Tefsirinin bir çok yerinde müfessirlerin rivayet ettikleri İsrailiyat'a dikkat çeker; bazen haberin uydurma olduğunu, ehl-i kitap menşeli olduğunu ve İslâm ile bağdaşmadığını söylemekle yetinir. Uydurma haber ve İsrailiyat nakletme, dikkat çekme ve reddetme hususunda müfessirlerin ilk sırasında yer almasına rağmen, İsrailiyat onun eserine de girmiştir.[64] Yukarıda İbn Kesir'in el-Bidaye'sinden yaptığımız iktibaslar da onun "Tarihi"nde de İsrailiyat'a yer verdiğini ortaya koymaktadır.

Taberî de İsrailiyat'a yer vermiştir. Naklettiği İsrailiyat'ın bir kısmını eleştirip İslâm ile bağdaşmayacağına dikkat çektiği halde büyük bir kısmını hiç eleştirmeden senedini zikretmekle yetinmektedir. Onu savunanlar, onun naklettiği rivayetlerin tamamının senet zincirlerini zikrettiğini, sorumluluğun artık ona ait değil, okuyucuya ait olacağını iler sürüyorlarsa da İslâm ile bağdaşmayan bu tür rivayetleri nakledip onları eleştirmemesi büyük bir eksikliktir.[65]

Yukarıda İslâm Tarihi'nin üç temel

[60] (Şimşek, 1993: 133)

[61] (Şimşek, 1993: 133)

[62] Diğer kültürlerden İslâm kültürüne sokuşturulan haberlerin tamamına İsrailiyat denir. (Şimşek, 1993:129)

[63] (Güneş, 2013: 9-32)

[64] (Şimşek, 1993: 139,140)

[65] (Şimşek,1993:137)

kaynağını esas alarak serdettiğimiz rivayetlerde konu edilen ayrıntılar Abdullah Aydemir tarafından ele alınmış ve tamamı İsrailiyat olarak tespit edilmiştir. Buna göre;

a. Hz. Nuh'un gemi yapımında kullandığı ağaçların yetiştirilmesi, kaç yılda yetiştirildiği, gemi yapımının kaç yılda tamamlandığı, boyutları, biçimi, ziftle sıvanması vb. bilgiler Tevrat'a ait bilgilerdir. [66]

b. Gemi yapımında kullanılan kerestenin cinsi, geminin katları, katlarına nelerin yerleştirilmiş olduğu da Kitab-ı Mukaddes'e ait bilgilerden derlenmiştir. [67]

c. Tennur'un kime ait olduğu ve yeri

d. Gemiye binenlerin sayısı, kimlikleri, hayvanlar ve onların çeşitleri hakkında söylenenlerin hemen tamamı da İsrailiyattır. Hangi hayvanın önce, hangisinin sonra gemiye alındığı; İblis ile merkep arasında geçtiği söylenen kuyruk tutma vb. şeyler tamamıyla İsrailiyattır.[68]

e. Hz. Nuh gemiye bindiği zaman 600 yaşındaydı. Bundan sonra 350 yıl yaşadı tarzındaki rivayet tamamıyla Tevrat'tan alınmıştır ve Kur'an'a aykırıdır.

f. Hz. Nuh'un oğullarından biri gemiye binmemişti. Babasına "Bir dağa sığınırım, o da beni korur" âyetinde konu edilen oğlunun üvey oğlu olduğu rivayeti sahih olmayan, batıl rivayetlerdendir.

g. Gemide kaç kişi vardı. Bunların Hz. Nuh'a yakınlıkları ne idi. Adları neydi? Cinsinden bir yığın tafsilat vardır. Yedi kişiydiler. Sekiz, on, onüç kişiydiler. 80 kişiydiler. Hz. Nuh'un kendisi, hanımı, oğulları, gelinleri vardı. Hanımlar hariç şu kadar idiler… Bunları tespit etmek imkânsızdır. Bunlar hem faydasız, hem de lüzumsuzdur.

h. Hz. Nuh'un gemiye eti yenen hayvanlardan yedişer çift, yenmeyenlerden ise ikişer çift aldığı söylenir. Bu haber Tevrat'a dayanır. Oysa Kur'an'da *"Her birinden ikişer çift…geminin içine yükle"* [69]mealinde olan âyeti ne muhaliftir.

i. Gemide aslan varken biz nasıl rahat ederiz yollu konuşmalarla endişelerini izhar edince Allah aslana hummayı musallat etti. Böylece aslan yeryüzünde ilk hummaya tutulan canlı oldu. Bu da mürseldir.

j. Tufan esnasında suyun dağları ne ölçüde aştığına dair rivayetler de Tevrat'a dayanır. Bunu bilmek ilmimizi artırmaz; bilmemek de eksiklik sayılmaz.

k. Bazı haberlerde Hz. Nuh ve onunla birlikte gemide olanların yemek artıkları ve daneli şeyleri yedikleri, hububatı öğüttükleri bu hububatı gemi içinde uzun zaman karanlıkta kaldıkları için güneşin gözlerine zarar vermemesi düşüncesiyle sürme taşı ile sürme yapıp gözlerine takviye maksadıyla sürdükleri yolunda beyanlar vardır. Bunlar asılsız, mesnetsizdir.

l. Bazı haberlerde Hz. Nuh ve onunla birlikte gemide olanların, yemek artıkları ve daneli şeyleri yedikleri, hububatı öğüttükleri, bu hububatı gemi içinde uzun zaman karanlıkta kaldıkları için güneşin gözlerine zarar vermemesi düşüncesiyle sürme taşı ile sürme yapıp gözlerine takviye maksadıyla sürdükleri yolunda beyanlar vardır. Bunlar İsrailî haberlerdir.

m. Yeryüzündeki suların çekilip çekilmediğini anlamak üzere Hz. Nuh'un önce kargayı, arkasından da güvercini göndermesi, birine hayır duada, ötekine de bedduada bulunmasıyla ilgili rivayetler de İsrailiyattır. Bazı cümleler aynen Tevrat'ta geçmektedir.

n. Hz. Nuh'un oğullarından birinin yıkanırken babalarına baktığı ve beddua ile zenci olduğu rivayeti kabul edilemez.

o. Ye'cüc ve Me'cüc ve Türklerin Yafes'in oğulları olduğu veya Ye'cüc ve Me'cüc'ün Türklerin amcaoğulları olduğu ve bunlarda hayır bulunmadığı yolundaki haberler de itimada şayan değildir.

p. Tufanla "yeryüzünde hiçbir canlı kalmamıştır."[70] O halde baştan sona bir masal

[66] (Kitabı Mukaddes, 1995: Tekvin, 6/14-16)
[67] (Kitabı Mukaddes, 1995: Tekvin, 6/14-16; 19-21)
[68] (Kitabı Mukaddes, 1995: Tekvin, 6/19-21)
[69] Hud, 11/40
[70] Şuara, 26/120

olan bu Avc b. Unuk ile ilgili merviyyat nasıl olur da kitaplara geçer?[71]

Hz. Nuh'un ismi etrafında pek çok esatir meydana gelmiş ve bunlar İslâmî eserlere de sızmıştır. Aslında Kur'an âyetleri ve aynı konuya ait sahih hadisler bilgi olarak bize yeterlidir ve bunların dışında kalanlara ihtiyaç yoktur.[72] İsrailiyatın caiz olduğunu söyleyenlerin temel dayanağı İslâm'ın Hz. Adem'den beri gelen tevhid çizgisinin son halkası olması sebebiyle temel esaslarla bazı hükümlerin önceki kitaplardaki beyanlarla uyum içinde bulunabileceği düşüncesidir.[73]

Nuh tufanının tarih kitaplarındaki anlatımı Müslüman tarihçilerin tarihe özen göstermediklerini ortaya koyar. Çünkü tarih bir ilim olarak henüz gelişmediğinden kıssacı bir yöntem ve anlayışla olaylar anlatılırdı. Bu da dünya tarihçiliğinde İslâm tarihinin saygınlığını azaltmaktadır. İslâm tarihinin saygınlık kazanabilmesinin yolu ise metodolojik çalışmalara ağırlık verilmesiyle mümkündür. Diğer taraftan peygamberlerin önemli bir kısmının hayatları yazılı tarihin ortaya çıkmasından önceki çağlara ait olması ayrıntılı bilgiler edinmemize engel olmaktadır. Bu açıdan da ibret-hikmet açısından bakmak önem kazanmaktadır. Menkıbevi anlatımların ötesine geçmek bu şekilde mümkün olabilir. İnsandaki merak duygusu bu konuda bizi başka kaynaklara ve bilgilere ulaşma çabası vermektedir. Ancak Kur'an'ın tarih telakkisinde ayrıntılara dalmamak bir prensip haline gelmiştir. Zira bu özün kaçırılması anlamına gelmektedir.

İslâm tarihçilerinin Nuh tufanını işlerken Tevrat'a nispetle Kur'an'a daha az müracaat ettikleri görülmektedir.[74] Tufan ile ilgili bilgilerde spekülasyonların olması doğaldır. Zira çok uzun bir zaman önce ve çok uzun yaşayan bir insanın hayatı ve mücadelesi ile ilgili kayıtlı fazla eser olmaması mazur ve makul karşılanmalıdır. İnsanlığın ilk devirlerinde yaşayan peygamberlerin çoğu hakkında esasen bilgilerimiz kısıtlıdır. Fakat Kur'an'ın ele aldığı gibi kıssalara bakarsak herhangi bir sıkıntı olmadığı anlaşılır. Çünkü Kur'an, kıssadan derslerin çıkarılması gerektiğine vurgu yapar. Kur'an aslında burada asırlar geçmesine rağmen insanın değişmeyen fıtri özelliklerinin de olduğuna gönderme yapar. Aksi takdirde o yüzyılların insanının günümüz insanına verebileceği bir mesaj kalmamış olurdu.

Kur'an böyle yaparak tarihi zaman ve mekân kavramlarından da azade bir şekilde ele almış olmaktadır. Bu yönüyle günümüzün çağdaş tarih anlayışından ayrılsa da tüm coğrafyalarda ve dillerde bilinen bir tufan olayının inkâr edilemez bir gerçek olduğu açıkça anlaşılır. Diğer bir ifade ile Zeki Tan'ın ifade ettiği gibi "Kur'an tarafından aktarılan peygamberlerin içinde en çok aktüel hale gelen Hz. Nuh'tur"[75] denilebilir. Kur'an tarihe birbirinden ayrı dönemler halinde cereyan eden olaylar olarak bakmaz. Tarihi bir bütün olarak görür. Kur'an geçmişte yaşanan tarihi olayları yeniden konuşulmamak üzere tarihin arşivine havale etmez. Tam aksine ilk insanın yaşadığı sosyal realiteyi ve ortamı bize aktarır.[76]

Esasen peygamberler tarihini ele almak, Siyer'in Kur'an merkezli okunmasına da katkılar sunacaktır. Zira Kur'an'ın nüzulü ile eşzamanlı devam eden Hz. Peygamber'in hayatı bu yönüyle aynı zamanda O'nun selefleri olan diğer enbiyanın hayatlarının da gündeme taşındığı bir vasattır. Siyer-i Nebi'de cereyan eden acı tatlı olayların hemen hepsinin Kur'an'daki kıssalarda bir karşılığı vardır. Bu kıssalarda anlatılanların bazıları teselli için, bazıları da inananlara ibret içindir. Bu açıdan bakıldığında Hz. Nuh kıssası ve tufan olayının da hem zamanlama hem de içerik açısından önemi aşikârdır. Bilhassa Nuh sure-

[71] (Aydemir, 1992:352-357)
[72] (Aydemir, 1992: 346)
[73] (Hatipoğlu, 2001: 195-199)
[74] (Güneş, 2013: 34)
[75] (Tan, 2010: XVI,117)
[76] (Tan, 2010: XVI: 114, 115)

sinin Hz. Peygamber'in hayatının hangi yıllarında nazil olduğuna dikkat etmek gerekir. Bu surenin boykot sonrası ve hicret öncesi sureler arasında yer aldığı sonucuna varan ve peygamberle inkarcı kavim arasındaki ilişkinin kopuşunu haber verdiği kanaatinde olan araştırmacılar[77] olduğu gibi Mekke döneminin başlarında nazil olan surelerden olduğunu ve muhtevasından bu surenin Allah Rasulüne karşı muhalefetin şiddetlendiği dönemde nazil olduğu kanaatinde olan[78] müellifler de vardır. Mevdudî, "Bu surede Hz. Nuh kıssasının sırf hikaye olsun diye anlatılmadığını, bununla Mekke'deki kafirlerin Hz. Muhammed'e karşı takındığı tavrın Hz. Nuh'un kavminin takındığı tavrın aynısı olduğu açıklanarak uyarıda bulunulmaktadır" açıklamasını yapmaktadır.[79]

Kur'an'ın tarihin işleyişiyle ilgili açıklamalarında üzerinde durulması gereken nokta bir öncekine bağlı olarak Kur'an'ın organizmacı tarih anlayışıyla uzlaşmamasıdır. İbn Haldun'dan Spengler'e kadar bütün organizmacılar, toplumlar için mukadder değişmelerden söz etmektedirler. Hatta bunlar arasında toplumlara ve medeniyetlere belli bir ömür biçenler bile vardır.[80] Tikel olayları inceleyen tarih, peygamberler tarihi konu olduğunda Kur'an'dan anladığımıza göre Allah'ın sünneti devreye girmektedir. Nuh suresinden anladığımız da budur.

Çağdaş batı tarih anlayışı dünyanın sonu anlayışı etrafında şekillenirken, Hz. Nuh tufanı tanrının insandan ümit kesmediğini gösteren büyük bir gelişmedir. Dünyanın yeniden şekillendiği insanların yeryüzünde – en azından bir bölgesinde- tekrar yerleştiği ve nüfuzun arttığı yeni bir döneme girilmiştir. Hz. Nuh'un diliyle Allah'ı tanımayan insanların yeryüzünü harap ettiklerini, fitne ve fesada soktuklarını ve onlardan hiçbirinin yaşamaması gerektiği esasen tarihin yeniden şekillenmesini istemekten başka bir şey değildir.

III. Hikmet-İbret İlişkisi Açısından Nuh Suresi ve Tufanı

Kur'an perspektifinden bir tarih metodolojisi ortaya koymak gerekirse bunun en sağlam yolu Kur'an kıssalarını tetkik edip sonuçlara varmaktır. Ulu'l Azm bir peygamber olarak Hz. Nuh'un hayatı Kur'an'da doğrudan yirmi sekiz surede hakkında bilgi verilmiş ve kırk üç yerde ismen zikredilmiştir. Hz. Nuh'a İslâm geleneğinde "Neciyyullah" (Allah'ın kurtardığı kişi) sıfatı verilmiştir. Hz. Nuh'un ve kavminin tufan olayından kurtulmasına atıf yapan bu sıfat, Allah'ın inayetiyle Firavun'un zulmünden kurtarılan Hz. Musa için de kullanılmaktadır.[81]

Nuh Peygamberin adı tufan ile, inkarcı bir kavimle başa çıkma mücadelesini 950 yıl sürdüren, sabır timsali, azimli bir şahsiyet olarak karşımıza çıkmaktadır. Yukarıda kaynaklardan verdiğimiz rivayetlerde o, kavmi tarafından her türlü tazyik, tezyif ve saldırıya uğramış, ama kaldığı yerden Allah'a imana davet etmeye devam etmiştir. Bu abide şahsiyetin hayatının İslâm tarihi noktasından ele alınması öncelikle ve özellikle Hz. Peygamber'in Mekke dönemindeki müşriklerle sürdürdüğü canhıraş mücadelesine bir nazire olarak verilmektedir. Diğer bir ifade ile Siyer Nebi'nin esasen bir parçası da önceki peygamberlerin mücadelelerinden örnekler verilmesidir. Peki niçin? Öncelikle Hz. Peygamber'e teselli, mü'minler de ibret olması için. Bu açıdan bu bölümde Kur'an'da Hz. Nuh'un mücadelesini müstakil olarak anlatan bir sure olan Nuh suresi üzerinden çıkarımlar yapmaya çalışarak tarihin hikmet-ibret ekseninde okunması gerektiğini ortaya koyacağız. Kur'an'ın üçte birinin kıssalardan yani tarihten oluştuğu da dikkate alınırsa önemli bir yaklaşım üzerinde olduğumuz görülecektir.

Allah'ın hemen her kıssadan sonra, bu kıssanın gayb haberlerinden olduğunu söylemesi ve bu olaylar vuku bulurken Hz. Muhammed'in orada hazır bulunmadığının ifade edilmiş olması, kıssalarda söz konusu

[77] (İslâmoğlu,2011:430)
[78] (Mevdudî, 1987:429)
[79] (Mevdudî, 1987:429)
[80] (Özsoy, 1994:154)
[81] (Harman, 2007: 224-227)

edilen olayların gerçekten vuku bulmuş olaylar olduğunun delilidir.[82]

Hz. Nuh'un toplumuna gelen felaketin şiddetli yağmur ve onun sonucu olarak meydana gelen seller biçiminde olması[83] dikkat edilmesi gereken bir konudur. Kurtubî, tefsirinde *"Andolsun, Nuh'u kendi kavmine peygamber olarak gönderdik de, Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin için O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. Şüphesiz ben sizin adınıza büyük bir günün azabından korkuyorum dedi."*[84] âyetinden hareketle Hz. Nuh'un ilk gönderilen peygamber olduğunu ifade eder.[85] Gönderilen bu ilk peygamberin hayatına genişçe yer verilmesi peygamberler tarihi açısından dikkate değer bir öneme sahiptir. O'nun yeryüzünün tamamına gönderilmiş ilk peygamber olduğu iddiası da peygamberler tarihinin Hz. Nuh ile başladığını gösterir ki bu da çalışmamızda ortaya koyduğumuz tezin ne kadar güçlü olduğunu gösterir. Sâbunî de Hz. Nuh'a "peygamberlerin şeyhi" diyerek[86] bu tezimi desteklemektedir. Hz. Nuh, sosyolojik gelişim tarihinde belki de toplum hayatının tam anlamıyla başladığı bir dönemde nübüvvetle görevlendirilmiştir. O, Kur'an'da belirtildiği üzere ilk defa ilahi vahyi, tevhid ilkesini insanlara tebliğ eden peygamberdir.[87]

Hz. Nuh ile ilgili anlatımlar tufan konu olduğunda genişlemektedir. O'nun hayatının diğer kesitlerine Kur'an'da yer verilmezken, Tevrat'ta bazı anlatımlara rastlanmaktadır. Ancak bu anlatımlar ve tufanın ayrıntıları esasen Dinler Tarihi disiplininin konusu olduğundan bu hususlar çalışmamızın kapsamı dışındadır. Ancak yukarıda verdiğimiz ve İslâm Tarihi kaynaklarını işgal eden bilgi ve malumatlar Müslümanların tarih anlayışının şekillenmesinde önem arz etmiş ve Hz. Nuh'un hayatı, mücadelesi ve tufan bir "ibret" konusu olmaktan çok sağlam temellere dayanmayan tarihi malumat edinme merakının hatta fantazisinin nesnesi haline dönüşmüştür.

Toplumların helakı konusunda, eğer toplumun tamamı veya çoğunluğu ıslah edici işler yaparsa Allah o toplumu helak etmez. Ancak toplumun tamamı veya geneli günahı tabiat haline getirmesi durumunda helak edebilir. Dolayısıyla helakın sebebi yine toplumun kendisi olduğundan, Allah günahkâr toplumları helak etmekle onlara haksızlık etmiş olmaz.[88]

Tufanın Kur'an'da yer verilen ayrıntıları büyük bir olasılıkla Mekke döneminin ilk yıllarında müşriklere verilen en güçlü mesajlardan biridir. İnanmayan ve inanmamakta da ısrar eden bir kavmin başına nelerin geldiğini ve bunların yine mümkün olduğu mesajının güçlü bir şekilde verilmesi ibret alınmaya layık bir durumdur. Hz. Peygamber'in gösterdiği olağanüstü gayret de yine ibret alınması bir konudur. O halde sıkıntı, bela ve güçlüklere karşı direnip bunların ortadan kalkacağına inanmak anlamındaki sabırla "dayanıklı ve kararlı olmak" manasındaki azim birbirinden ayrılmayan iki kavram olarak[89] Hz. Nuh ve Hz. Peygamber'in şahsında ortaya çıkmaktadır.

Kur'an'da kavmiyle mücadelesine yer verilen ilk peygamber olarak karşımıza çıkan Hz. Nuh, tek Allah'a kulluk çağrısı karşısında ilk tepkiyi toplumun önde gelenlerinden alıyordu.[90] Bu mücadele Nuh suresinde anlatılmaktadır. Çalışmamızın bu bölümünde Nuh suresi kapsamında bazı değerlendirmelerde bulunmaya çalışacağız.

Hz. Nuh uzun soluklu bir tevhid mücadelesinin sonucunda küfür ve azgınlıkta ısrar eden kavminin başına gelen tufan hadisesi bir ibret vesikası olarak öne çıkmaktadır.[91]

[82] (Şimşek, 1993: 66)
[83] (Sıddıkî, 1990: 29, 30)
[84] A'raf, 7/59
[85] (Kurtubî, 1994: XVIII, 286) (İbn Kesir, b.t.y: I, 238)
[86] (Sâbunî, 1993: VII, 65)
[87] (Aruçi, 2012: 294, 295)
[88] (Korkmazgöz, 2011: 306)
[89] (Aruçi, 2012: XXXXII, 294)
[90] (Özsoy, 1994: 103)
[91] (Güneş, 2013:9)

Hz.Nuh'un tufan sonrasında yeryüzüne yerleşmesi ve düzen kurması Peygamberlerin medeniyet kurucu olduğunu da ortaya koyar.

Tufanın dinî metinlerdeki sebeplerine bakılacak olursa hukukî, dinî, ahlakî, ruhî, toplumsal, kültürel, cahillikleri ve politik sebepler olarak değerlendirmek mümkündür.[92]

Tufanın merhaleleri:

1. Aşama: Hz. Nuh'un 950 yıl kavmini uyarma ve tebliğ merhalesi onların da Hz. Nuh'a karşı inat etmeleri, onu tehdit etmeleri ve dövmeye kalkışmalarıdır.

2. Allah'tan, Hz. Nuh'a "Sana inanmış olanların dışında, artık kavminden hiç kimse iman etmeyecek" haberi geldikten sonra kavmine beddua etme merhalesi başladı.

3. Gemiyi yapma ve kavminin onunla alay etme merhalesidir.

4. Kur'an, Hz. Nuh'un yaptığı gemiye bazen "sefine", "fülk", büyük gemi, bazen de "cariye" ve bir de zati elvahin ve düsür(Biz Nuh'u çivilerle perçinli levhalardan oluşan gemide taşıdık)

5. Allah'ın emrini bekleme, tandırdan suyu fışkırması ve gemiye Hz. Nuh'a inananların ve hayvanların binme merhalesidir.

6. Büyük tufanın başlaması ve Hz. Nuh'un inananlarla birlikte gemiye binmeleri, büyük felaketten kurtulmaları ve Hz. Nuh'un oğluna seslenme aşamasıdır.

7. Tufanın bitmesi, Hz. Nuh'un yanındakilerle birlikte beklemesi ve geminin Cudi dağında demir atma merhalesidir.

8. Hz. Nuh'un oğlu için Allah'a yalvarma merhalesidir.

9. Hz. Nuh'un yanındakilerle birlikte gemiden Allah'ın inayeti ve bereketiyle inme merhalesidir.

10. Geminin inkarcılara karşı bir ibret ve mucize olarak Cudi dağında kalmasıdır.

11. Son aşama olarak ise geminin Cudi'ye oturmasıdır.[93]

[92] (Yüceer, 2013: 373-375)

[93] (Kırdar, 2013:319,320)

Yüksek bir belagata sahip olan Nuh suresinin amacı gerçekleşmiştir. Buna tarih şahittir. Müşrikler kendilerini topyekün boğacak bir bela gelmemesini, vahyin bu etkili üslubuna borçludur. Eğer vahiy, yüksek belagatiyle onların büyük bir kısmının gönlüne taht kurup hidayetlerine vesile olmasaydı, bir kısmını da susturup pes ettirmeseydi, onlar da helake uğrayan kavimler arasındaki yerlerini alırlardı.[94]

IV. Nuh Suresi Bağlamında Tufan

Beşeriyetin fecir çağı olan ve Hz. Peygamber'in atası olan Hz. Nuh peygamberin[95] kavmiyle mücadelesi bu surede veciz bir şekilde anlatıyor. Nuh peygamberin devrinden Hz. Muhammed devrine kadar art arda gelen, birbirini takip eden peygamberlik kafilesi bize Allah'ın iradesinin bu büyük iman hakikatini ve davasını sürdürüp gideceği hususunda tecelli ettiğini gösterir. Bu davanın değerini ve elde edilen neticenin önemini ifade eder.[96]

Surenin 1.âyetinde Nuh kavmi, ahirette karşılacakları azap ile uyarılıyorlar.

2-10. âyetlerde Hz. Nuh'un kavmine seslenişi konu ediliyor. Fakat onlar en olumsuz tavırları gösterdiler.

11-20. âyetler arasında kavmine Allah'ın kudretini ve nimetlerini hatırlatıyor. Hz. Nuh'un kavmi Allah inancının zayıf olduğu ibtidai bir toplum izlenimi uyandırıyor. Medeniyetin bir alameti olan yollara işaret edilmesi dikkat çekicidir.

21-22. âyetlerde Hz. Nuh, Allah'a durumu arz ediyor.

23. âyette Hz. Nuh'un kavmi birbirlerine inançlarından vazgeçmeyeceklerini söylüyorlar.

24. âyette Hz. Nuh, kavmi hakkında bir tespitte bulunuyor.

25. âyette Hz. Nuh kavminin cezalandırılmasının hataları sebebiyle olduğu belirtiliyor.

26-27. âyette Hz. Nuh'un kavmine

[94] (İslâmoğlu, 2011:431)

[95] (Seyyid Kutub, b.t.y: XV,254)

[96] (Seyyid Kutub, b.t.y: XV, 260)

bedduası var.

28. âyette ise kendisine, ana-babasına ve inananlara duası var.

Özetle bu sure, 1-Allah'ın hitabı, 2-Hz. Nuh'un kavmine seslenişi, 3-Hz. Nuh'un Allah'a durumu arz edişi, 4-Kavminin sözleri, 5-Allah'ın hitabı, 6-Hz. Nuh'un bedduası, 7-Hz. Nuh'un duası konularını işlemektedir.

Bu sure bağlamında tarihin, yaratılış, peygamberler ve medeniyet üçgeninde şekillendiğini söyleyebiliriz. Allah müdahale ederse medeniyetin oluşumu ve dünyanın gidişatı değişebilir. Bu yönüyle tarih insanın öznesi olduğu amelleri ele almaz. İnsanın nesnesi olduğu amelleri de esas almalıdır.

Peygamberler Tarihi'nin ele aldığı azgın ve mücrim kavimlerin helaki insan eylemlerinin sonucu olmakla birlikte Allah'ın müdahalesi ile yön değiştirdiğinden insan bu durumda tarihin nesnesi olmaktadır. İşte bu noktada tarih ile sünnetullahı buluşturmak gerekir. İnsanın yaptıklarının sonucu Allah tarafından tufan ile karşılanıyorsa bunun bir hikmeti vardır ki sonraki nesiller ibret alsınlar.

Surenin 4. âyetinde belirtilen "Keşke bilseydiniz" ifadesi sonraki toplumlara ve vahyin ilk muhatapları olan Mekke müşriklerine uyarıdır. Aksi halde siz de tarihten silinirsiniz mesajını vermektir.

Surenin 11. âyetinde *"Bağışlanma dileyin ki bol bol yağmur indirsin"* ifadesi hem rahmete hem de gelecek azabın da aynı yoldan geleceğini ima etmesiyle dikkate şayan bir anlam ve mesaj derinliği sağlamaktadır.

Surenin 21. âyetinde *"Nuh dedi ki: "Rabbim! Gerçekten onlar bana karşı geldiler, malı ve çocuğu ancak kendi hüsranını artıran kimselere uydular"* âyeti, Hz. Nuh'un muhalifi olan elebaşlarına işaret ediyor. Âyette geçen مِن tarih mücadele ile şekillendiğinden sure bize mücadele yolunu, ruhunu, çabasını gösterir. Bunun için her türlü yolun denendiğini[97] açıkça ifade eder.

[97] Nuh, 71/5-10.

Surenin 23. âyetindeki put isimleri Vedd, Suva', Yeğus, Ye'uk ve Nesr[98] esasen Arapların taptıkları isimlerdir ki, eğer putlarınıza inanmayı bırakmazsanız sizin de sonunuz Nuh kavmi gibi olur mesajını içermektedir.

Surenin 26. âyetinde *"…Rabbim! Kafirlerden hiç kimseyi yeryüzünde bırakma..! "* diyerek öyle bir dünya olsun ki kötüler olmasın dileğini içermektedir. Bu âyette geçen ديّا ر kelimesinin diyar (ديا ر) kelimesiyle ilişkisi düşünüldüğünde kâfirlerin memleketlerinin yok edilmesini arzuladığını bunun da tufanın yerel olup küresel olmadığı anlamına gelir.

Surenin 27. âyetinde *"Çünkü sen onları bırakırsan, kullarını saptırırlar, sadece ahlaksız ve kafir kimseler yetiştirirler."* Yani kötülerin kötü

[98] Onlardan sonra Araplar da bu putlara tapmaya başlamışlardır. İslâm'ın zuhur ettiği zaman Arap yarımadasının pek çok yerinde bu ilahlar için tapınakları vardı. Bu putlar hakkındaki bilgilerin, tufanda kurtulanlar vasıtasıyla gelmiş olması mümkündür. Hz. Nuh'un çocukları yeniden cahilce bu putları yaparak onlara tapmaya başlamışlardır. Vedd; Kudaa kabilesinin bir kolu olan Benî Kelüb b. Vebure'nin ilahı idi. Onlar bu ilahları için Dumetü'l Cendel denilen yerde bir tapınak inşa etmişlerdi. Kadim Arap yazıtlarında bu isme Vedim Abum şeklinde yani (vadd baba) şeklinde rastlanmaktadır. Kelbî'nin açıklamasına göre bu put iri yarı gövdeli bir erkek şeklinde idi. Kureyş Arapları da buna mabut olarak inanmaktaydılar. Yalnız onlarda bunun ismi Vud olarak biliniyordu. Ayrıca tarihte bu nispetle Abdivedd isimli bir şahıstan da bahsedilir. Suva'; Huzeyl kabilesinin tanrıçasıydı, bir kadın şeklindeydi. Yanbu'ya yakın Ruhat denilen yer dolaylarında bunun tapınağı bulunmaktaydı. Yeğus; Tay kabilesinin ve bu kabilenin bir şubesi olan Enum ve Mezhic'in bazı kollarının ilahı idi. Mezhicliler Yemen ve Hicaz arasındaki Cürş denilen bir yerde bu putu dikmişlerdi. Dişi bir aslan biçimindeydi. Kureyşden bazılarının ismi ise Abdüyağus olarak anılmaktaydı. Yeûk; Yemen'in Hemdan bölgesinde Hemdan kabilesinin bir kolu olan Heyvan'ın mabuduydu, at şeklindeydi. Nesr; Himyer bölgesinde, Himyer kabilesinin bir kolu olan Al-i zul-Kulânın mabudu idi. Belühe makamındaki bu put bir akraba(akbaba olabilir)şeklindeydi. Şebe'nin eski yazıtlarında da bunun ismine Nasur şeklinde yazılmış olarak rastlanmaktadır. Bunun tapınağına Beyt-i Nasur, onlara tapanlara da Ehli Nasur diyorlardı. Eski eserlerde ve arabın civarında bulunan diğer bölgelerdeki tapınakların kapılarının üzerinde bu akraba resimleri vardır. (Mevdudî, 1987*:* VI,435.)

nesiller yetiştireceği düşüncesiyle Hz. Nuh'un böyle bir beddua bulunduğunu anlıyoruz.

Surenin 28. âyetinde ise *" Rabbim! Beni, ana-babamı, iman etmiş olarak evime girenleri, iman eden erkekleri ve iman eden kadınları bağışla. Zalimlerin de ancak helakini arttır"* diyerek Hz. Nuh, kendi ehline dua ediyor.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İslâm Tarihi'ni Hz. Peygamber'den öncesi ve sonrası olarak ikiye ayırmak gerekir. İslâm ilk insan Hz. Adem'den itibaren tüm insanlık tarihine izah getiren evrensel bir tarih anlayışı öngörmektedir. Bu bakımdan Kur'an, tarihi Hz. İbrahim ile başlatan Yahudilerin ve Hz. İsa ile başlatan Hıristiyanların etnosentrik tarih algılarını reddetmektedir. Kur'an'da tarih, belli bir ırkın tarihi değil, tüm insanlık ailesinin tarihi olarak ortaya konur. Makalede Allah'ın sünnetullahı gereği helak edilen bir toplumu ele alarak tarih usulü açısından değerlendirmeye çalıştık. Kur'an, tarihi, sosyal ve psikolojik bütün hareketlere hükmeden yasalar olarak, toplumların gelişme ve çöküş yasalarından bahseder. Söz konusu yasaların keşfi toplumların önüne her türlü gelişmenin yollarını açarken, bunlardan gaflet hali de her türlü çöküşün ve geri kalmanın sebebi olarak ortaya konulur. İşte Nuh kavminin başına gelenler bize bunları hatırlatmaktadır.

Hz. Nuh kıssası bize kötülüğün kötü insanların ortadan kalkmasıyla ortadan kalkmayacağını göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Zira insanlık şirk ve azgınlıkları sebebiyle tarihin şahit olduğu en büyük felaket ve helak ile cezalandırılan insanlardan ibret almayan insanlık ne acı ki benzer hataları sonraki yüzyıllarda da yapmaya devam etmiştir. Makalede ayrı bir başlık altında konu ettiğimiz Nuh suresinin âyetlerinde, Nuh kavminin başına gelenlerin adım adım tevhitten uzaklaşma, peygamberlerine karşı saygısızlık ve inatçı bir itaatsizlik olduğu ortaya çıkmaktadır.

Makalede yer verdiğimiz İslâm Tarihi'nin genel kaynaklarında yer alan rivayetler, ilk dönem müelliflerinin İsrailiyat'ın etkisinden kurtulamadıklarını göstermektedir. Kur'an'ın öğrettiği ile yetinmeyip ayrıntılara giren Tevrat pasajlarını kullanmaları insanın merak duygusunu tatmin edebilecek bir düşünce olarak görülse de Nuh kıssasından alınacak ibretlere ve tufanın hikmetinin anlaşılmasına gölge düşürdüğü bir gerçektir. İsrailiyat kabilinden rivayetler konunun sulandırılmasına neden olmuş, yanlış anlaşılabilecek sonuçlar doğurmuştur. Örneğin Hz. Nuh'un oğullarından Hâm'ın babasına yaptığı saygısızlıktan dolayı günahkâr olduğu, babasının bedduasını aldığı ve böylece derisinin renginin siyah olduğu, siyah ırkın Hz. Nuh'un bu oğlunun soyundan geldiği şeklindeki rivayeti böyledir. Bu rivayetin ırk ayrımına temel oluşturabilecek ve İslâm'ın insana bakışı ile bağdaşmayacak bir anlayış olduğu gerçektir.

Sonuç itibariyle ulu'l azm peygamberlerden olan Hz. Nuh'un hayatı, mücadelesi ve Allah'ın tarihe doğrudan bir müdahalesi olan tufan olayı bize insanlığın kadim tarihinin meselelerini anlamamızı, insanın binlerce yıl geçse de özelliklerinin aynı olduğunu ve bunun da bu kıssanın yer, zaman ve ırk gözetmeksizin mesajının evrensel olduğunu göstermektedir. İslâm tarihi kaynaklarından çalışmamıza mesnet teşkil eden müelliflerin eserlerindeki rivayetlerden anlıyoruz ki diğer din ve kültürlerde de Nuh tufanı insanlık tarihinin önemli bir konusudur.

KAYNAKÇA

Aruçi, Muhammed (2012). *Ülü'l Azm*, Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (s. 294-295), İstanbul, XXXXII. Türkiye Diyanet Vakfı Yayın ve Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

Aydemir, Abdullah(1992).*Tefsir'de İsrailiyat*, İstanbul. Beyan Yayınları.

Demirci, Kürşat(1996). *Dinlerin Dejenerasyonu*, İstanbul. İnsan Yayınları.

Franz, Gordon (2014). Did Sennacherib, King of Assyria, Worship Wood from Noah's Ark as a Deity?, *Uluslar arası Hz. Nuh ve Cudi Dağı Sempozyum Bildirileri*, Şırnak. Şırnak Üniversitesi Ya-

yınları-3.

Güneş, Hüseyin(2013). *İslâm Tarihi Kaynaklarına Göre Nuh Tufanı ve Cudi Dağı*, Ankara. İlahiyat Yayınları.

Harman, Ömer Faruk(2007). Nuh, Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi(s.224-227), İstanbul, XXXIII.

Hatipoğlu, İbrahim(2001). *İsrailiyat*, Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi(s. 195-199), Ankara, XXIII. Türkiye Diyanet Vakfı Yayın ve Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

Hınz, Walther (1990). *İslâm'da Ölçü Sistemleri* (s. 67), çev. Acar Sevim, İstanbul, 1990. Marmara Üniversitesi Yayınları, Edebiyat Fakültesi Basımevi.

İbn Kesir, Hafız İmadüddin Ebu'l Fida İsmail b. Ömer b. Kesir el-Kuraşî ed-Dımaşkî. (b.t.y). *el-Bidaye ve'n Nihaye*, thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî, b.y.y., I. Daru'l Hicr.

İbnü'l Esir, İzzuddin Ebu'l Hasan Ali b. Muhammed.(1985). *el-Kâmil fi't Tarih*, çev. Ahmet Ağırakça, Abdülkerim Özaydın, Yunus Apaydın, Zülfikâr Tüccar, M. Beşir Eryarsoy, İstanbul, I. Bahar Yayınları.

İslâmoğlu, Mustafa(2011). *Kur'an Sûrelerinin Kimliği*, İstanbul. Akabe Vakfı Yayınları.

Kırdar, Şehabeddin(2013)."Tefsirlerde Cudi Dağı", *Uluslar arası Hz. Nuh ve Cudi Dağı Sempozyum Bildirileri*(s. 319-320), Şırnak. Şırnak Üniversitesi Yayınları-3.

Kitab-ı Mukaddes(1995). Eski ve Yeni Ahit, *Tekvin*, 6/14-16,İstanbul. Kitabı Mukaddes Şirketi.

Korkmazgöz, Rıza (2011)."Tarih ve Toplum Yasaları", *Maturidî'nin Düşünce Dünyası*, Ed. Şaban Ali Düzgün, Ankara. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Kur'an-ı Kerim(2009). *Diyanet İşleri Başkanlığı*, Ankara. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Kurtubî, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Ensarî(1414/1994). el-*Câmiu'l Ahkami'l Kur'an*, ta'lik: Muhammed İbrahim el-Haktavî, Kahire, XVIII. Daru'l Hadis.

Mevdudî, Ebu'l A'lâ(1987). *Tefhimu'l Kur'an*, çev. tercüme kurulu, İstanbul. İnsan Yayınları.

Özsoy, Ömer(1994). *Sünnetullah Bir Kur'an İfadesinin Kavramlaşması*, Ankara. Fecr Yayınevi.

Parker, Bradley J.(1997).The Northern Frontier of Assyria: An Archaeological Perspective, (Edit. S. Parpola& R.M. Whiting) *The Mechanics of Empire The Nortern Frontier of Assyria as a Case Study in Imperial Dynamics,* Helsinki: The Neo-Assyrian Text Corpus Project.

Radner, Karen (2011).Between a Rock and a Hard Place: Musasir, Kumme, Ukku and Subria-the Buffer States between Assyria and Urartu, *The Proceedings of the Symposium Held in Munich*. 12-14 October 2007. Acta Iranian 51. Edited by S. Kroll, et. al. Leuven: Peeters.

Reade, Julian (1978). Studies in Assyrian Geography, *I. Revue d'Assyiologie*.

Sâbunî, Muhammed Ali(1993). *Safvetü't Tefasir*, trc. Sadreddin Gümüş, Nedim Yılmaz, İstanbul, VII. Ensar Neşriyat.

Seyyid Kutub(b.t.y).*Fi Zilali'l Kur'an,* çev. Bekir Karlığa, M. Emin Saraç, İ. Hakkı Şengüler, İstanbul, XV. Hikmet Yayınları.

Sıddıkî, Mazharuddin(1990). *Kur'an'da Tarih Kavramı,* çev. Süleyman Kalkan, İstanbul. Pınar Yayınları.

Şimşek, M. Sait(1993). *Kur'an Kıssalarına Giriş*, İstanbul. Yöneliş Yayınları.

Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerir.(1967). *Tarihu'l Ümem ve'l Müluk*, thk. Muhammed Ebu'l Fadl İbrahim, Beyrut-Lübnan, II. baskı, I. Ravaiu't Türasi'l Arabî.

Tan, Zeki, (2010).Nuh Suresi Bağlamında Küresel Ahlak Bunalımına Hz. Nuh'un Mesajının Katkısı", *İstem* (s.113-134),

Sayı: 16, Konya, XVI. Damla Ofset.

Yüceer, İsa(2013). Hz. Nuh'un Tevhide Çağrı Yöntemi, *Uluslararası Hz. Nuh ve Cudi Dağı Sempozyum Bildirileri*(s. 359-382), Şırnak. Şırnak Üniversitesi Yayınları-3.